

עין משפט  
נר מצוה  
יז:

ו א מ"י פס"ח מהלכות  
מסדרה ה' י סמג עש"ן  
פס טו"ע ח"מ ס' ר"ח  
סעף ה'  
ז ב ג מ"י פ"ט מהל'  
מסדרה ה' י סמג עש"ן פס  
טו"ע ח"מ ס' קנה סעף  
יח:

לֹא יִחְפּוּר פֶּרֶק שְׁנִי בְּבֹא בְּתֵרָא

**פֶּתַח** בְּבוֹר וְסִיּוֹם בְּבוֹתָא. בְּקוּטְרוֹס גַּרְם בְּתַר דְּשִׁי מִכּוֹת בּוֹר  
שְׁטִי וְלִינִי אֵלֶּה אֵם כִּן הִרְחִיק מְבוֹרִי וְאִינִי נִרְאֶה כְּמוֹ  
וְאִי גַרְם לֵה הִבִּי גַרְם לֵה פֶתַח בְּבוֹר וְסִיּוֹם בְּבוֹתָא וְלִינִי  
אֵלֶּה אֵם כִּן הִרְחִיק מְבוֹרִי וְאִינִי מִמֶּנּוּ מִיָּד ר' חֲנַנְיָה וְאֵם  
יִבְרֵשׁ הַמִּנְיָה (בְּנֵה קֹמָה דְּמִשְׁמֵה)

י' פריך פתח כבד וסיים בחיבת לא  
 חזק מחיים ולימים ואם הוצא בעל  
 חזק כ"ו לא לשון הגמרא שזה אלא  
 עשמים מאריך ופועמים מתקצר:  
 בורו שנינו. כלומר  
 לא מחלל בורו קאמר  
 אלא מחולל שיש לבור שזראשון  
 נהיה בשחפר בורו ומתן מילתא  
 ידבר יהודה דייקא לקמן דאסור  
 לשקמן מדהחזק הרששון להיה  
 ויחולל וספריך מיה לאצבי ושחאל לא  
 אפסר למגדל ולימים אלא אם כן  
 הרחיק ממזבז דלא"כ הוה משמע  
 מחלל בורו ומה שפירש הקוטרס  
 וא"י יהוה חמי מזבזו וכו' דיענא  
 ומכחלל בורו קאמר דאי מחלל בורו  
 קאמר אין [וה] כיום לתוך שלו כלום  
 כ"ו גרסת ספרו דחקמו אכל אין  
 ורחש דודאי אז מני מזבזו הוה אמינא  
 מחלל בורו קאמר ושרי לשקמן ואם  
 דאשארן הרחיק מאילני בורו המזבז  
 כ"ו טפחים או יותר ה"א דהשני יכול  
 לשקמן עד המזלז ואם כן כ"ך לטות  
 ומכחללו לאשמעינן דאסור לשקמן  
 ורגל ולנאצי ל"ך הרחקה בין שני  
 המזבזות ששה טפחים ומיהו יש ליישב  
 בגירסא שפריך אינא לאצבי דאצינא  
 ידעיה קיימא ליתני אלא אם כן  
 הרחקה ממזבזו ששה טפחים:

**למא** נפקא מינה למסוק וטסרר  
הך עקמומא לא אינטיין  
ורבא דהא קא משמע לן דלסוק  
לסמוך אלף לאבי דקא סבר ומר  
לסמוך וקאמר למאי נפקא מינה אי  
לאשטעיין דעני הדרקא ו' טסחים  
ימיני אלף אס כן הדרקין מבורו ו'  
**אב"י** אטר סומך דהא  
מינה עשייה לבורות. ואולי וכן  
מינו מיוק לו אס הוא סומך וקסה  
רעב"א דהא מפסיד הוא שאס יעו  
לסוק יטערך להרמיקו יוסר מחמת  
מחלות וכו' עד המירך דמרמיקין  
האלין מן הכור חמש ועשרים אמה  
י"ל דמכל מקום מינו עשה לו היק  
היק דמרמיקי יוסר לו מפני שלא  
היק הכור אלף משהי שלא יוק יוק  
בור ולהכי אין לזה להניח מלסמוך  
שגילי כן דאס לא כן ירמיק כל  
כ"ה אמה את צורה:  
**אב"י** אטר סומך. ואמר ר"י  
דלשתי הלשונות לאבי דאמר  
סומך אס בל אחד לחפור צור  
ואחר מכלל צריך הוא להרמיק כל  
ששה טסחים:

**לאבני** נחמו. השמח ס"ד דמחולת  
 צורו היט מחלל צורו ולא  
 יפקדו בלשון: ה"ו בספרים ישנים  
 'שחץ הבא בריים בו' וזה פירוש  
 'שחץ' ויד בסד (א). וזה לאבני  
 עשוי קמ"ל והשמח לא היה צריך לאב  
 לו וש פסרים דרגים טעמה דלא הי  
 'ס' ואין פסרים לחלק לעשר ל  
 'מקמן צבא נדים אסור לעשר לפי  
 'בוחל בו' פירוש וקשה לרוב ותימה  
 'הגפס וי"ל דהני נמי מקלקלין אב  
 עומטה יכול לעכב עליו כי יש לחוש  
 עומטה דכל מורה ומה דקא מחית מיה

אמר בשדה העשויה לבורות פליגי בשלמא לרבא דאמר אינו סוטר נחא ומתקמא מתני' דחגי

פתח כבוד ומסיים בכוהל <sup>(6)</sup> (ליתני אלא אם כן  
הרחיק מבורו של חבירו ג'ט) אמר אביי  
ואיתניא רב יהודה מכותל בורו שנינו וליתני  
א"כ הרחיק מבורו של חבירו ג' טפחים הא  
קמ"ל דכותל בור שלשה טפחים נפקא  
מינה למקח וממכר כדתניא "האומר לחבירו  
בור וכותלי אני מוכר לך צריך שיהא  
הכותל שלשה טפחים איתמר הבא לסמוך  
בצד המצר אביי אמר סומך ורבא אמר אינו  
סומך בשדה העשויה לבורות דברי הכל  
אינו סומך כי פליגי בשדה שאינה עשויה  
לבורות אביי אמר סומך דהא אינה עשויה  
לבורות רבא אמר אינו סומך דאמר ליה  
כי היכי דאת אימלכת וחפרת אנא נמי  
ממלכתי וחפרתי איכא דאמרי <sup>(7)</sup> בשדה  
שאינה עשויה לבורות דברי הכל סומך כי  
פליגי בשדה העשויה לבורות אביי אמר  
סומך אפילו לרבנן דאמרי <sup>(8)</sup> מרחיקין את  
האילן מן הבור עשרים וחמש אמה התם הוא  
דבעידנא דקא נטע איתא לבור אבל הכא  
בעידנא דקא חפר ליתא לבור ורבא אמר  
יאינו סומך ואפילו לר' יוסי דאמר <sup>(9)</sup> זה חופר  
בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו הני מילי  
התם דבעידנא דקא נטע ליתנהו לשרשי  
דמוקי לה לבור אבל הכא אמר ליה כל  
מרא ומרא דקא מחיית קא מרפית לה  
לארעאי תנן לא יחפור אדם בור סמוך  
לבורו של חבירו טעמא דאיכא בור הא  
ליכא בור סומך בשלמא להך לישנא  
דאמרת בשדה שאינה עשויה לבורות דברי  
הכל סומך מתניתין בשדה שאינה עשויה  
לבורות אלא להך לישנא דאמרת בשדה  
שאינה עשויה לבורות פליגי בשלמא  
לאביי ניהא אלא לרבא קשיא אמר לך  
רבא הא איתמר עלה אמר אביי ואיתניא  
רב יהודה מכותל בורו שנינו איכא  
דאמרי <sup>(6)</sup> ואיתמר עלה אמר אביי ואיתניא  
רב יהודה מכותל בורו שנינו בשלמא להך  
לישנא דאמרת בשדה העשויה לבורות  
דברי הכל אינו סומך מתניתין בשדה  
העשויה לבורות אלא להך לישנא דאמרת  
בשדה העשויה לבורות פליגי בשלמא לרבא  
ניהא אלא לאביי קשיא אמר לך אביי "מתני'  
שבאו לחפור בבת אחת תא שמע <sup>(7)</sup> עול  
הבא בידים זה חופר בור מכאן וזה חופר  
בורו מכאן זה מרחיק שלשה טפחים וסד  
בסיד זה מרחיק שלשה טפחים וסד בסיד  
בא בידים שאני ודקארי לה מאי קארי לה  
בא בידים איצטריכא ליה ס"ד אמינא  
רווחא טפי קא משמע לן תא שמע מרחיק

ל חזירו והדר כיים אלא אם כן הרחיק  
אם כן הרחיק מבורו דלילו מכותלו כותל  
מכותל בורו שנינו. כלומר האי כותל  
שאף הוא קרוי כותל: וליטני מבורו של  
חזירו. ואנא ידענא דמכותל קאמר

דאי מחלל בורו קאמאר אין זי כונס  
למך שני כלס ופעמים שהוא סותר  
אף כותל בכירו כלס שהוא רחב  
משלש: הא קא משמע לן. במאי  
(א) דתנא מכותל בורו למדע בה  
הכותל בורו של ראשון מיילא בה  
שגשגה טפחים שהוקק גם הוא  
להרחיק מן המיצר וממאי מדקתני  
המסירות הללו שזל זה אינה  
מופלגת מכותלו של זה אלס שגשגה  
טפחים שהוא כונס למך של מאס  
שגשגה הטפחים שכנס גם זה למך  
שני הכותל מלאס ואשמועינן שיבור  
רוחב הכותל: ונפקא מינה למסא  
ומסכר. וא"ת מלל (א) הכותל

הראשון הוא היו שיעור הרחקה מן המיזר והלא לא היה למצור צור סמוך למיזר ופליגי זה אבי ורבא ושמוני ליה לאבי דאמר ראשון

ליה לאבוי גופיה דלוקומה כשכח  
 לחפור צבת אחת ששניהן החזקין  
 להרחיק כל אחד ואחד ששניהם טפחים  
 הבא לשמור. בורו חמילה בזה המצור  
 ולחבירו אין שם צור: העשויה  
 לבורות. כגון בית השלמין שגריסה  
 להקות דמיר: אפי' לרנבן דאמרי  
 כו. דשמעין מניה גרס דאם  
 לכנוס לתוך שלו כדי שלא יזיק את  
 חבירו ולא אמרינן זה חופר בתוך  
 שלו זה נוטע בתוך שלו: יתפנהו  
 לשרים. אלא כוסן שיתפשטו  
 עשרים וחמשה אמה ויזיקו את  
 כותלי הבור: מרפס י. שהיא  
 מרעדת ונדה מחמת המכה: הא  
 איסור עלה מכותל בורו שנינו.  
 ולמדנו בזה שאף הראשון החזק  
 להרחיק כדי כותל שהוא שלשה  
 טפחים כדאמרן: אלא לאבוי קשיא.  
 דהוא גופיה אוקים דמכותל בורו  
 שנינו ועל כרחק לא חזרם  
 כותל אלא ללמדנו ששיעור כותל כדי  
 הרחקת המצור הוא אלתא אף  
 הראשון החזק להרחיק: הבא  
 צידים. קרקע דך ממכתש מחליטו:  
 זה וזה מרחיק. אלתא אף על  
 הראשון להרחיק: ה"ג בא צידים  
 שאני ודקארי לה מאי קארי לה בא  
 צידים אשטריך פלא כו. כלומר  
 הוא הדין אפי' דלא בא צידים והאי  
 דנקט (ו) צידים רבותא אשמעינן  
 דאף על גב דבא צידים אין צריך  
 להרחיק אלא שלשה טפחים:

כיון דבא בידים ליבעי גמי  
קן את הגפת ואת הזבל ואת  
המלח

יהוה סדר"ה כיון דבא בידים ליבעי רווחא  
בידים אללא חבב דלחיימ ברייתא מפרש  
לא בא בידים ובה דלחיימ איבערין פרי  
חלקל פסיד דלע"ה דלא בא בידים סרי  
לחיימ את הגהת בו' בעמטא דאבא  
ק כלום וכשחפון זה לעשות כותל יסיר  
ר"י דבכל אלו יס' טורה כמילוקן ולכן  
ר"י פריך לרבה את מפרש טעמא לעיל  
ויסי והכל לא פריך אללא חבב דרנן:

להחמיר אלמא דסמך וקשיא לרבא ד

## מסורת הש"ס

(א) רש"ל מ"ו, (ב) לקמן סה:  
 ס: ב"מ ק"א, (ג) לקמן סב:  
 סה: (ד) לקמן יט. ע"ש  
 [ומסמחא פ"א]

## הגהות הב"ח

(ב) גב' ליטל דלמיר תבן לא  
 יספור ארס וכו' סמך  
 לבדו וכו' תבדור וכו' וסמך  
 פלה אמר לי: (ג) רש"י  
 ד"ה א"ר קמ"ל כמ"ל דקדבין  
 מסכת ב"מ דל' לטעם כ"ז  
 שכתב ב"ר וכו' וסמך  
 שפירות חולל כ"ז וסמך  
 שפלות. י"ב טעמך א"ן  
 הכח קריה ספלה א"ל  
 גמ' ולקוח נפשות מ"ב  
 (ד) ר"ה וסמך וכו' מנן  
 שובל וסמך: (ה) ר"ה  
 שפלות וסמך: (ו) דקא  
 דמס: (ז) תוב' ד"ה וסמך  
 גר וכו' וסמך כדס פ"י וסמך  
 לזכר:

מוסף רש"י

מרחיקין את האילן מן  
הבור. שהפסוק מתפשט  
ונקבץ כמחליט הבור ומחליט  
את הקרקע והמחליט טפלים  
(ב"מ פ"א).

ביתו גרשום (המשך)

[illegible]

(ט) [מחל] יעד וזו שטח ומחנה נראה דשיך [לכן] בסתור חאר חיבות לה [צרך הרסוקס כלל]; (ז) [אלכ כחל נדחא לשפור סתור לעילר סתור ידו]; (ח) [מסר כלן וזיל חתגר בשעה השפחה לערבות ודיא אלל לסיקר לשפא ידו]; (ד) אלוהי הרקוק לערבות בשעה השפחה לערבות; (ה) [נראה דליל לעשות אל מן סתור אסי] כסאר הרקוק אל כל בדיס ומינסתא דלגי ידו]; (ו) [נראה דליל כחל למסר כחל חתגר];